

## ***Opbouw preek zondag 1 november 2020***

ds. Martijn van Leerdam

### **Inleiding**

De tekst die we zojuist hebben gehoord, die Lex voorgelezen heeft, is het begin van de zogenaamde Bergrede: de toespraak die Jezus houdt tot een grote groep mensen op een berg. En dit is niet zomaar een bijbeltekst. Deze tekst wordt door experts op het gebied van toespraken en retorica gezien één van de meest invloedrijke toespraken ooit. In de hele menselijke geschiedenis. Met andere woorden: er is bijna geen toespraak te vinden die meer mensen in het hart heeft geraakt.

U weet ongetwijfeld wel iets van Martin Luther King. Die kon ook heel aardig preken en speechen. I have a dream...! U heeft ongetwijfeld weleens beelden van Barack Obama gezien, die ook nu weer aan het touren is voor de Amerikaanse presidentsverkiezingen. Hij wordt alom gezien als één van de beste publieke sprekers van onze tijd.

In Nederland hebben we natuurlijk de persconferenties van onze premier, en de regelmatige toespraken van de koning, die dat ook heel aardig doet.

Toch kan geen van deze sprekers zich meten met Jezus, in het bijzonder: met Jezus in deze tekst, in de Bergrede, waarvan het begin het allerberoemdste geworden is.

Ik voel daarom altijd een beetje schroom bij deze tekst, een beetje angst, als ik over deze tekst moet praten. Hoe moet ik mij daar nu aan wagen, aan deze woorden die zo'n gigantisch spoor hebben getrokken in de geschiedenis? Deze iconische woorden die zoveel mensen hebben geïnspireerd? Zijn die woorden niet veel te groot voor mij?

Kan ik niet beter gaan zitten tussen het publiek, aan zijn voeten, dan dat ik zelf het woord voer? Als dominee is het mijn taak om hier te staan, maar als mens verdien ik geen andere plek dan daar.

### **Context**

Interessant is wel dat Jezus deze woorden niet spreekt omdat hij zo'n hoge dunk heeft van zichzelf. Daar doet hij het niet om. Hij spreekt niet om zichzelf op een voetstuk te zetten, maar om iemand anders centraal te stellen. God, in de eerste plaats, die hij steevast als zijn Vader aanduidt. En niet minder: de kwetsbare mensen om hem heen.

Jezus hoeft geen verkiezingen te winnen of machthebbers omver te werpen. Hij spreekt over zijn Vader, Zijn Koninkrijk, en de rol van kwetsbare mensen daarin. Dat is het enige waar het Jezus om te doen is. Niet om zichzelf.

In de geschiedenis van de kerk is het nogal vaak over Jezus zelf gegaan, over de persoon: Jezus als Zoon van God, Jezus als onderdeel van de heilige drie-eenheid, Jezus als overwinnaar van de dood. En soms hint Jezus daar zelf ook wel op, als je zijn verhalen goed leest, naar de speciale betekenis van hem als persoon.

Maar als je de evangeliën goed leest, dan ontdek je dat Jezus minstens zo vaak naar zijn Vader verwijst. En naar de profeten, die hem zijn voorgedaan. Goed, hij geneest mensen, en hij vergeeft hen hun zonden – maar dat doet hij steeds onder verwijzing naar de naam van God, de Vader, die hij dient.

Jezus komt niet voor zichzelf, maar voor God. En voor de kwetsbare mensen om hem heen.

8 Gelukkig wie zuiver van hart zijn,  
want zij zullen God zien.

9 Gelukkig de vredestichters,  
want zij zullen kinderen van God worden genoemd.

### **Interpretatie**

Eerlijk is eerlijk, in de kerk vergeten we die houding van Jezus weleens. Kerkleiders, dominees; dogma's en catechismussen. Maar al te vaak richten wij ons op het geloof, en niet op de liefde. Op de regels, maar niet op de het leven. Op de macht, en niet op de kwetsbaarheid.

Eeuwenlang stond de protestantse kerk in het centrum van de macht in Nederland. En niet alleen in Nederland. Eeuwenlang kon geen mens om de kerk heen, zo machtig was dit instituut.

Nu sta ik hier voor slechts een handjevol mensen in de kerk, en tientallen mensen die thuis meekijken. U bent er nog.

Waarom is de kerk er nog? Om opnieuw te leren nederig en kwetsbaar te zijn. In deze tijd leren wij om nabij te zijn bij de mensen in de goot.

Ik geloof, althans, dat dat de missie is die schuilt in deze tijd, voor de kerk.

Jezus kon daarvoor weleens een aardig voorbeeld zijn. Hij is natuurlijk buitengewoon getalenteerd. Als spreker is hij ongeëvenaard, en hij weet dat hij gezonden is door God. Maar hij komt niet om zichzelf op een voetstuk te zetten.

Dat geldt precies zo voor de kerk. Nog steeds verenigen we hier het nodige talent. Nog steeds bezitten we het nodige vermogen, en bezitten de kerken de mooiste gebouwen van de stad en het land.

Maar de kerk is er niet om te worden bewonderd om haar prachtige gebouwen, om haar inspirerende activiteiten, of om haar grote invloed op de politiek en de maatschappij.

Mooie gebouwen en inspirerende mensen zijn niet de reden dat de kerk bestaat, en dat de kerk moet blijven voortbestaan.

De kerk heeft maar één reden van bestaan: om een thuis te zijn voor kwetsbare mensen. Precies die kwetsbare mensen die Jezus noemt, endie Jezus op een voetstuk zet. Om zo te verwijzen naar de liefde van God.

6 Gelukkig wie hongeren en dorsten naar gerechtigheid,  
want zij zullen verzadigd worden.

7 Gelukkig de barmhartigen,  
want zij zullen barmhartigheid ondervinden.

Dat vergeet de kerk weleens, als we uit alle macht proberen ons rijke instituut en haar fraaie bezittingen te bewaren.

Vandaag leren wij opnieuw om kwetsbaar te zijn. Zoals Jezus kwetsbaar was.

### **Toespitsing**

En dan nog wat. Vandaag bevestigen we een diaconaal opbouwwerker in onze wijk. Wacht even. Wat mag een 'diaconaal opbouwwerker' dan wel zijn?

Diaconie betekent dienen. Dienen aan tafel, in de oorspronkelijke betekenis.

In de vroege geschiedenis van deze wijk, toen dit gebouw er nog lang niet stond, stond de gereformeerde gemeenschap van de Opgang aan de wieg van de voedselbank. Er zijn nog maar weinig mensen die dat weten: de voedselbank in Osdorp komt voort uit deze kerk. Een voedselbank oprichten: dat is de kern van diaconie.

Diaconie is ook wat Jezus doet, als hij de kwetsbare mensen van zijn tijd op het hoogste voetstuk plaatst. Maar ook als hij het brood breekt voor zijn leerlingen. En ook als hij zijn leven geeft, en zo voor eens en altijd aan iedereen laat zien wat overgave is.

Veel mensen van onze tijd hebben een zwak voor flitsende presentaties, en hippe muziek. We leven in een meerkeuzesamenleving, en een entertainmentcultuur.

Moeten wij ook niet meedoen, met hippe bandjes in de kerk? Met onze handen in de lucht? Moeten wij ook geen flitsende shows gaan neerzetten, zoals de stoere en naar eigen zeggen groeiende kerken van onze tijd?

3 Gelukkig wie nederig van hart zijn,  
want voor hen is het koninkrijk van de hemel.

4 Gelukkig de treurenden,  
want zij zullen getroost worden.

5 Gelukkig de zachtmoedigen,  
want zij zullen het land bezitten.

Deze Jezus, die wij volgen, spreekt mooie taal. Maar hij verkoopt geen manier om snel rijk te worden. Hij geeft geen recept voor een zieltogende kerk om haar problemen om te zetten in succes.

Wat verwacht hij van ons?

Niet dat wij zulke geweldige sprekers zijn als hij.

Niet dat wij eigenhandig de problemen van onze buurt kunnen oplossen.

Niet dat wij hoogstpersoonlijk de kerk even zullen redden uit de nood.

Wat Jezus van ons vraagt, is dat wij naar hem luisteren.

Dat wij dienen, net als hij.

Als ik het zo bekijk, dan is het eigenlijk helemaal niet zo erg dat ik niet kan tippen aan die beroemde woorden van de Bergrede. Dan is het helemaal niet zo erg dat ik een beetje schroom voel, als ik deze beroemde woorden lees. Niemand van ons hoeft zo'n goede en invloedrijke spreker als Jezus te zijn.

Als je maar begrijpt wat hij bedoelt – en durft daar iets mee te doen.

Om kwetsbare mensen te dienen.

In de naam van de Vader, de Zoon, en de heilige Geest.

Amen.